

1. Slajd tytułowy. Napis Józef Napoleon Hutten-Czapski herbu Leliwa powstaniec listopadowy z Bydgoszczy. Po prawej stronie herb rodu Czapskich – Leliwa (łukowaty księżyc z gwiazdą żółtą pośrodku w polu błękitnym).
2. Slajd. Tekst: Józef Kazimierz Sulpicjusz Napoleon Hutten-Czapski herbu Leliwa (używał imion Józef Napoleon) przyszedł na świat 25 marca 1797 r. w Bydgoszczy jako jedyne dziecko hrabiego, generała wojsk koronnych Józefa Grzegorza Longina Czapskiego i Kornelii z Plewińskich. Po prawej stronie Plan bydgoskiej starówki 1800 r., źródło: domena publiczna.
3. Slajd. Tekst: Swą drogę edukacyjną rozpoczął w miejscu urodzenia, po czym kontynuuje ją w Warszawie w kolegium pijarów do 1815 r., do zdania egzaminu dojrzałości. Po prawej stronie ilustracja przedstawiająca Collegium Nobilium pijarów w Warszawie źródło: domena publiczna.
4. Slajd. Tekst: Po śmierci ojca zostaje spadkobiercą majątku po nim. Jednak po sporze majątkowym ze swym stryjem Mikołajem, który uważał, że nic mu się nie należy, gdyż nie jest prawowitym synem, traci tytuł hrabiowski oraz wszystkie włości z wyjątkiem głównego majątku ojcowskiego w Orłowie. Po lewej i prawej stronie ilustracje przedstawiające tablice pamiątkowe z portretem Mikołaj Hutten-Czapski herbu Leliwa w katedrze bydgoskiej. źródło: domena publiczna.
5. Slajd. Tekst: Po odmowie przez władze pruskie przyznania mu tytułu hrabiowskiego i szlachectwa, sprzedaje Orłów i przenosi się

na teren w okolicy Bydgoszczy. Przybiera ostentacyjnie tytuł “Chłop” i używa imienia Napoleon. W 1818 r. rozpoczyna studia na Uniwersytecie Wrocławskim, na wydziale filozofii. Organizuje tam związki młodzieży. Za awanturę z majorem baronem Maltitz, zostaje skazany na dwa miesiące twierdzy i relegowanie z uczelni. W 1821 r. przenosi się do Królestwa. Osiedla się we wsi Osówki i przyjmuje poddaństwo rosyjskie. Przez Nowosilcowa, który sugerował się informacjami z Wrocławia - zostaje on przedstawiony Aleksandrowi I i wielkiemu ks. Konstantemu jako niebezpieczny przywódca rewolucyjnego internacjonalu młodzieży, obejmującego całą Europę. Po prawej stronie Pieczęć UW z XIX w. źródło: domena publiczna.

6. Slajd. Tekst: W tym czasie bywa również w Bydgoszczy, gdzie piastuje stanowisko urzędnika regencyjnego. Zostaje przywódcą sprzysiężenia patriotycznego. Nawiązuje kontakt z Paryżem i Warszawą tuż przed wybuchem powstania. W mieszkaniu proboszcza bydgoskiej fary ks. Sanftlenena, gońca sejmowego Rzeźnickiego i jego brata, są gromadzone zapasy broni, medykamenty i przybory strzeleckie, nabyte przez Czapskiego. Niestety, zostają one odkryte przez policję pruską. Po prawej stronie ilustracje przedstawiające Broń powstańców listopadowych – karabin i szable źródło: Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie.
7. Slajd. Tekst: Powstanie Listopadowe zastaje Czapskiego we Francji. Głosi on tam braterstwo francusko-polskie, wspólność ideałów, koleżeństwo broni oraz wiarę w pomoc Francji w walce z barbarzyństwem i tyranią. Jego odezwa zostaje opublikowana w czasopiśmie “Le Constitutionnel” i “Nationale”. Po prawej stronie

obraz Święci Niewinni w Paryżu, 1850. Rycina Hoffbauera źródło: domena publiczna.

8. Slajd. Tekst: Do Polski przedostaje się w styczniu 1831 r., korzystając z francuskiego fałszywego paszportu wystawionego na nazwisko Eugeniusz Bonnet. Od 19 kwietnia tego roku służy w pułku kawalerii ochotników poznańskich i walczy w różnych bitwach i potyczkach, m.in. pod Mińskiem, Ostrołęką, Łysobykami, Potyczą i Nieborowem. Został odznaczony Złotym Krzyżem Orderu Virtuti Militari za czyny bojowe w wyprawie do Siedlec. Od maja do sierpnia służy jako adiutant polowy przy naczelnym wodzu gen. Janie Skrzyneckim. 11 maja 1831 r. awansuje na podporucznika, 31 lipca na porucznika. Po prawej stronie ilustracja Teofila Mielcarzewicza Polski: Żołnierze Pułku Jazdy Ochotników Poznańskich oraz 12 i 13 Pułku Piechoty Liniowej źródło: domena publiczna.
9. Slajd. Tekst: W okresie szturm na Warszawę, po zorientowaniu się, że jego pułk nie uda się z odsieczą walczącym tam powstańcom, pod pozorem urlopu zdrowotnego przedostaje się za roгатki. Bierze udział w uprowadzeniu falkonety - małego działka, potocznie zwanej śmigownicą. Po prawej stronie zdjęcie przedstawiające Falkonet, Źródło: twierdzakolobrzeg.pl.
10. Slajd. Tekst. Za zuchwałe mowy i groźby pod kierunkiem generałów dowodzących wojskami powstańczymi, zostaje aresztowany przez Dembińskiego, po czym przez Krukowieckiego zostaje ułaskawiony. Po prawej stronie ilustracje przedstawiające

generał Henryka Dembińskiego źródło: dzieje.pl oraz generał Jana Stefana Krukowieckiego źródło: domena publiczna.

11. Slajd. Tekst: 24 IX 1831 r uzyskuje paszport na podróż w celach naukowych do Francji, Anglii i innych krajów. Niestety, skorzystać z niego już nie zdążył. Zostaje dymisjonowany. Po upadku Powstania Listopadowego ponownie z fałszywym francuskim paszportem, z wojskiem powstańczym przedziera się przez Prusy. Władze pruskie, wśród których cały czas panowała o nim opinia jako o Robespierze powstania, rozesłały za nim listy gończe. Czterokrotnie udaje mu się przechytryć pruską policję. Niestety w Gdańsku zostaje rozpoznany przez pruskiego oficera z Kujaw i osadzony na dwa tygodnie w areszcie. W górnej części slajdu ilustracja przedstawiająca angielski statek pasażerski Clermont, 1807 źródło: pl.pinterest.
12. Slajd. Tekst: Sława o Napoleonie Hutten-Czapskim dotarła do samego Adama Mickiewicza. Dostał on o nim notę, jako o jedynym w świecie Wallenrodzie. Polecano Wieszczeni, by starał się go poznać, gdyż "zrozumiał dawno twoje serce". Po prawej stronie portret Adama Mickiewicza źródło: polona.pl.
13. Slajd. Tekst: 14 grudnia 1831 r. wsiadł na statek angielski i w końcu stycznia 1832 r. przybija do wybrzeży Irlandii w Dublinie, gdzie zostaje przyjęty owacyjnie. Na wielu zebraniach wygłasza patriotyczne mowy cytowane przez gazety irlandzkie, przez co zwraca na siebie uwagę policji. Zostaje oskarżony o działalność rewolucyjną i nielegalny, bezprawnie przedłużony pobyt w Wlk. Brytanii, a następnie obłożony grzywną pieniężną w wysokości 50

lub 60 £. Większość społeczeństwa irlandzkiego staje po jego stronie: organizuje pieniężną zbiórkę uliczną na pokrycie grzywny oraz publiczne prelekcje w wielu miastach irlandzkich, które przynosiły niezłe dochody. Załatwione zostaje również pozwolenie na pobyt w Anglii, gdzie się przeniósł w kwietniu 1832 roku. W Anglii przebywa prawie rok. W drodze do Londynu zatrzymuje się w Birmingham i uczestniczy w dużym wiecu na rzecz reform ustrojowych. 23 maja znajduje się w składzie delegacji politycznej z Birmingham, przyjętej przez lorda-majora Londynu. Na początku roku 1833 przyjaciele z łóż masońskich uzyskują dla niego paszport francuski na nazwisko Josepha Chapmana.

14. Slajd. Tekst: Lata 1833–1837 były okresem ciągłych podróży agitacyjnych Czapskiego z Paryża do Szwajcarii, gdzie wraz z innymi młodymi rewolucjonistami i karbonariuszami zakłada 15 kwietnia 1834 związek „Młoda Europa”, obejmujący *Młode Włochy*, *Młode Niemcy* i *Młodą Polskę*. Podróżuje również po Włoszech, Algierii, Hiszpanii i do Londynu, gdzie przebywa wygnany z Włoch Giuseppe Mazzini. W roku 1841 wyrusza z fałszywym paszportem jako Irlandczyk O'Brien do Niemiec (do Monachium, Augsburga i Frankfurtu nad Menem). Wszędzie jest entuzjastycznie witany przez kolegów z organizacji Młode Niemcy, którzy umożliwili mu wyjazd do Kongresówki. W roku 1842 zostaje aresztowany w Akwizgranie za posługiwanie się fałszywym paszportem i sądzony w dwóch instancjach. Po zwolnieniu warunkowym na czas uzyskania decyzji z Sądu Najwyższego w Berlinie, udaje się do Francji, gdzie pozostał do roku 1847. Tam zajmuje się pracami naukowymi i wydawniczymi. Przebywając na wychodźstwie, daje się poznać z ofiarności dla emigrantów.

15. Slajd. Tekst: Od roku 1844 starał się o pozwolenie osiedlenia się w Prusach. W 1846 r., po uniewinniającym wyroku Sądu Najwyższego w Berlinie, powraca ok. 1847 do Wielkopolski. Jednak nie bierze już udziału w powstaniu wielkopolskim w 1848 roku, lecz „zyskuje względy taktem, wykształceniem i może swą wysoką godnością masońską (miał najwyższy, 33 stopień w szkockiej loży masońskiej). Po prawej stronie obraz Juliusza Kossaka „Bitwa pod Miłosławem”, źródło: domena publiczna.

16. Slajd. Tekst: We wrześniu 1852 wyrusza jako przedstawiciel lokalnego ziemiaństwa na uroczystość otwarcia linii kolejowej Bydgoszcz–Piła przez króla Fryderyka Wilhelma IV, gdzie zaraża się cholera. Leczony w Smogulcu, umiera 17 września 1852 r. i tam zostaje pochowany. Po prawej stronie zdjęcie krypty rodzinnej Hutten Czapskich w św. Katarzyny i bł. Marii Karłowskiej w Smogulcu źródło: pomorska.pl.

17. Slajd. Tekst: Dziękuję za uwagę. Opracował i przygotował Tomasz. Po lewej stronie ilustracja przedstawiająca alegorię upadku powstania listopadowego źródło: domena publiczna.

18. Slajd. Bibliografia:

- Maria Czapska, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. IV, Kraków 1938
- Stanisław Błażejowski, Janusz Kutta, Marek Romaniuk: *Bydgoski Słownik Biograficzny*. Tom IV. Bydgoszcz 1997. ISBN 83-85327-42-8,

- *Historia Bydgoszczy. Tom I. Warszawa - Poznań 1991. ISBN: 83-01066660*